

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 30.09.2026 nr 7-2/26-01927-1,
RK/26-1085/-1K

Meie 28.10.2026 nr 8-2/7130

Vabariigi Valitsuse määruse "Kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise ja lõpetamise ning nende üle arvestuse pidamise tingimused ja kord, töökohustuse rakendamise ja täitmise piiramise täpsemad tingimused ning sellega seotud vaidluste lahendamise kord" eelnõu kooskõlastamine

Lugupeetud peaminister

Riigikantselei on esitanud Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks Vabariigi Valitsuse määruse "Kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise ja lõpetamise ning nende üle arvestuse pidamise tingimused ja kord, töökohustuse rakendamise ja täitmise piiramise täpsemad tingimused ning sellega seotud vaidluste lahendamise kord" eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega.

1. Kui tegemist on regulatsiooniga, mille eesmärk on tagada ülesannete täitmine kriisiolukorras, siis peab rakendusakt olema võimalikult selge ja kergesti mõistetav. Praegune tekst on koostatud mõnevõrra rasketi loetavalt, sealhulgas mitmes kohas puuduvad näiteks tähtjad.

Näiteks eelnõu § 2 lõike 5 kohaselt teavitab tööandja ja elutähtsa teenuse osutaja tarnija, muu lepingupartner või tütarvõttevõtte kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis tema asumisest kriisiülesandega ameti- või töökohale, tema ameti- või töökoha määramisest kriisiülesandega ameti- või töökohaks või tema nimelisest või erialasest määramisest sellisel kohal töötamise kohustusega isikuks ning teeb töötamise registrisse asjakohase kande.

Selge ei ole aga see, millise tähtaja jooksul tuleb teavitus teha või kas teavitada tuleb viivitamata.

Eelnõu § 2 lõike 6 kohaselt teavitab Riigikantselei või elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja tuvastatud puudusest kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis määramise teinud tööandjat või elutähtsa teenuse osutajat, tema tarnijat, muud lepingupartnerit või tütarvõttevõtet, kes hindab määramise põhjendatust uuesti. Taaskord tekib küsimus, millise tähtaja jooksul tuleb teavitus teha ning millise tähtaja jooksul tuleb hinnata määramise põhjendatust uuesti.

Eelnõu § 6 lõikes 1 on tööandjale ettenähtud tähtaeg 14 kalendripäeva, millal tuleb teavitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis Kaitseressursside Ametit (KRA). Lõike 2 kohaselt tuleb esitada KRA-le põhjendatud ettepanek vaidluse lahendamiseks. Ebaselge on aga, millise tähtaja jooksul tuleb põhjendatud ettepanek esitada. Sarnased tähelepanekud on ka lõigete 4 ja 5 kohta.

Palume eelnõu täpsustada ja täiendada.

2. **Eelnõu § 2 lg 1** – palume seletuskirjas täpsustada, kas kuni kriisilukorra ja riigikaitse seaduse (KORKS) nõuetele vastava kriisiplaani ajakohastamiseni võib kriisiülesandega ameti- või töökohtade määramisel tugineda asutuse olemasolevale kriisiplaanile. KORKS § 185 lg 15 alusel säilib seniste kohtade staatus, kuid ebaselgeks jääb, kas olemasoleva kriisiplaani alusel võib üleminekuperioodil määrata ka täiendavaid kriisiülesandega ameti- ja töökohti.
3. **Eelnõu § 2 lg 3** käsitleb nimelist määramist kriisiülesandega ameti- või töökohal töötamise kohustusega isikuks. Seletuskirjast nähtub, et nimelise määramisega võib isikule anda uue kriisiülesande võrreldes tema igapäevase tegevusega. KORKS seob kriisiülesande igapäevase tööga, mille isik on valinud. KORKS ei võimalda isikule anda igapäevaselt erinevaid töö- või teenistuskohustusi. Kriisiülesanne peab olema seotud isiku igapäevase töö- või teenistussuhtega, mitte kutseoskusega. Küll ei keela KORKS muuta igapäevaste ülesannete osakaalu kriisiülesande täitmisel, kuid isiku kohustamine muule tööle ei ole lubatud. Palume kõnealune säte üle vaadata ning viia see kooskõlla seadusega, sh Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29 lõikega 1.
4. **Eelnõu §-d 3 ja 4** – kaitseväeteenistuse seaduse § 12 lg 9 järgi teavitatakse sõjaaja ametikohale nimetamisest isikut, kuid eelnõust ei selgu, kuidas saab tööandja tervikliku ja asjakohase ülevaate kõigist oma teenistujatest, kes on määratud ka sõjaaja ametikohale. Palume eelnõu ja seletuskirja täpsustada, kuidas saab tööandja KRA-lt ülevaate sellest, kui suur osa tema teenistujatest, eelkõige kriisiülesandega ametikohtadel töötavatest isikutest, on nimetatud ka sõjaaja ametikohale. Ülevaade ei tohiks piirduda üksnes isikutega, kelle suhtes Kaitsevägi teeb töökohustuse piiramise ettepaneku. Vastasel juhul puudub asutusel tervikpilt rollide kattumisest ning võimalus hinnata selle mõju kriisiaegsele mehitusele ning kavandada asendusi enne ohu eskaleerumist.
5. **Eelnõu §-d 3 ja 4** – palume seletuskirjas selgitada, millisel ajahetkel KRA-ga vaidlust peetakse ning kas sellised vaidlused algavad rahua ajal või kõrgendatud kaitsevalmiduse/sõjaseisukorra ajal. Eesmärk oleks selgus saada rahua ajal, sest toimepidevus ja -kriisiplaanid ehitatakse üles selliselt, et kohtud suudaksid oma ülesandeid täita. Kui läbirääkimised algavad siis, kui ressurss igas valdkonnas on puudulik, ei saa kohtud oma ülesandeid edasi täita samas mahus.
6. **Eelnõu § 3 lg 3** – ei ole üheselt selge esimese lause eesmärk. Esimese lause kohaselt arvestatakse kriisiülesandega ameti- või töökohta täistööajaga ameti- või töökohana. Ei ole selge, et kui samal ameti- või töökohal töötab mitu inimest osalise tööajaga, siis kas kriisiülesande täitmise ajal tekib neil täistööaja kohustus ning tööandja täiskoha eest töötasu maksmise kohustus. KORKS ei näe ette võimalust isiku töölepingu automaatseks muutmiseks. Kui isikul on osaline tööaeg, siis on tal õigus seda nõuda ka kriisilukorras. Palume lõike eelnõust välja jätta, kuivõrd sellel puudub iseseisev eesmärk.
7. **Eelnõu § 4** – palume eelnõu § 4 täiendada uue lõikega 4, mille kohaselt Kaitseväe õigust (määrata vältimatult vajalik isik) ei saa rakendada olukorras, kus isiku nimetamine sõjaaja ametikohale toimub hiljem, kui isik on asunud tööle kriisiülesandega töö- või ametikohale. Kuna hilisemal ametikohale nimetamisel saab Kaitsevägi tutvuda, kas isik on kriisiülesandega ameti- ja töökohal, siis on tal võimalik vältida isikule kohustuse tekkimist. Samasisulise ettepaneku teeme ka § 5 uue lõike 2 lisamiseks KRA poolse otsuse tegemise osas.
8. **Eelnõu § 5** – sellest ei selgu, kas KRA poolt rakendatav piirangu lubatav tähtaeg (3+3 aastat) lähtub isikust või sõjaväelise auastmega sõjaaja ametikohast. Oleme KORKS eelnõu koostamise ajal väljendanud seisukohta, et piirang peaks lähtuma isikust ning piirangut ja pikendamist on isiku suhtes võimalik rakendada vaid üks kord kaitseväekohustuse kestel.
9. **Eelnõu § 5** – palume lisada paragrahvi sätte KRA kohustusega teavitada piiranguga isiku piirangu kehtivusest uut tööandjat, kui isik vahetab töökohta. Eelnõu ei piira tööandjatel, kellel on seos elutähtsa teenuse osutajaga ilma elutähtsat teenust ise osutamata, määrata riigikaitsealist töökohustust. Seega on antud teavitus vajalik, et tööandja ei paneks töötajale kohustust, mida ta ei saa täita.
10. **Eelnõu § 5 lg 2 ja § 7** – palume hinnata, kas seniste ja uute teenistujate erinev käsitus üleminekuperioodil võib mõjutada kriitiliste ametikohtade mehitamise järjepidevust. Enne 01.10.2026 tekkinud ja jätkuva töökohustuse piirangu saab üldjuhul esmakordselt kehtestada hiljemalt 01.02.2027, kuid pärast 01.10.2026 samale ametikohale asuvale teenistujale

kohaldatakse tavakorda, mille alusel võib piirangu kehtestada ka hiljem. Palume seletuskirjas selgitada selle erisuse võimalikku mõju asutuse kriisiaegsele personalivõimekusele.

11. Eelnõu § 5 lg 6 p 3 – palume säte eelnõust välja jätta, kuna sellega jääb selgusetuks, miks isiku suhtes kehtestatud piirang töökohustuse täitmisele ja rakendamisele lõppeb, kui lõppeb KORKS § 107 lg 4 alusel töökohustus. Piirang on seotud kaitseväekohustuse täimisega, mitte isiku töötamisega.
12. Palume eelnõus ja seletuskirjas täpsustada terminit „põhiseaduslik institutsioon“. KORKS ei sätesta põhiseadusliku institutsiooni sisu. Sellisel juhul tuleks lähtuda ühtsest loogikast ning põhiseadusliku institutsioonina võtta põhiseaduse peatükkide kohaseid institutsioone – rahvas, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, riigikontroll, õiguskantsler rahandus, seadusandlus, kohus, kohalik omavalitsus jne. Kui on mõeldud põhiseaduses nimetatud asutusi, näiteks ministeerium, Eesti Pank, riigikantselei, siis tuleks see ka vastavalt lahti kirjutada tulevikus erinevate tõlgenduste vältimiseks. Siinjuures juhime tähelepanu KORKS § 18 lõikele 6, milles sätestatakse riskianalüüsi koostamise erisus Riigikogu Kantseleile, Vabariigi Presidendi Kantseleile, Riigikontrollile, Õiguskantsleri Kantseleile, Finantsinspektsioonile ja kohtuasutustele. Teemat on osaliselt avatud seletuskirjas, kuid normitehniliselt peaks olema subjekt arusaadav ka õigusakti lugedes.

Palume eelnõu muuta ning tuua selles välja, mida on mõeldud „põhiseadusliku institutsiooni“ all.

13. Palume eelnõusse lisada sätteid, mis tagavad tsiviilkontrolli Kaitseväe tegevuse üle vältimatute ametikohtade määratlemisel. Eelnõust ega seletuskirjast ei selgu, kuidas on tagatud, et Kaitsevägi ei kuritarvita talle antud õigust. Ka Kaitseväel peab olema eelnev vältimatute ametikohtade hindamine läbi viidud (sarnaselt tööandja poolt kriisiplaanis tehtule). Selline eelnev hindamine võimaldab vältida asjatuid vaidlusi ning lahendada kiiremini juba tekkinud vaidlusi ning annab ka Riigikantseleile kui vaidluse lahendamisel osalevale organile lahendamiseks vajalikku teavet.
14. Eelnõu seletuskirja sissejuhatava osa teises lõikes on öeldud, et kaitseväekohustuslase puhul võib kriisiülesandega ameti- või töökohal töötamise kohustus kattuda kohustusega täita sõjaaja ametikoha ülesandeid, eelkõige lisaõppekogunemise, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni või sõjaseisukorra ajal. Kui lisaõppekogunemise, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni välja kuulutamise kaasaeb õigus kohustada kaitseväekohustuslasi kaitseväeteenistusse asumata, siis palume seletuskirjas selgitada, millistel alustel võib Kaitsevägi isikut sõjaseisukorra välja kuulutamisel ja sõjaseisukorrata (v.a reservteenistus, mobilisatsioon ja demobilisatsioon ning õppekogunemine, ajateenistus) kohustada kaitseväeteenistusse või alternatiivteenistusse asumata, sh kriisiülesandega ameti- või töökohal töötava isiku. Seejuures tuleb arvestada, et ajateenistusse asumine, õppekogunemisel osalemine kutsumine sõjaseisukorra väljakuulutamise korral peatub.
15. Eelnõu seletuskirjas (lk 2 neljas lõik) on välja toodud, et kaitseväekohustuse täitmine on põhiseadusest tulenev kohustus ning töökohustuse regulatsiooni rakendamine ei tohi põhjendamatult kahjustada Kaitseväe sõjaaja üksuste valmisolekut. Juhime tähelepanu, et tegemist on eksitava järeldusega.

Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 124 lg 1 kohaselt on Eesti kodanikud kohustatud osa võtma riigikaitsest seaduses sätestatud alustel. PS ei näe ette, et kaitseväekohustuse täitmine on ainus viis osa võtmaks riigikaitsest. Riigikaitse lai käsitus ei hõlma ainuüksi sõjapidamist, vaid on ka ühiskonna ja riigi toimimise tagamine üldiselt, sealhulgas töötamine ka kriisiülesandega ameti või töökohal. PS § 29 lõikes 2 sätestatud riigi õigust kohustada isikut kaitseväeteenistusse ei saa pidada ainukohustuseks, vaid kõnealune riigipoolne õigus on antud vastukaaluks isiku õigusele valida vabalt tegevusala, elukutset ja töökohta (PS § 29 lg 1). Üldjuhul on mõistetav, et keerulistes olukordades väheneb võimalus vabatahtlikke, kes tuleks kaitsevähke tööle, seega on riigipoolne õigus PS-is põhjendatud. Riigipoolse kohustuse panemisel tuleb arvestada eelkõige meessoost isiku õigusega ilma seda põhjendamatult piiramata, seejuures tuleb arvesse võtta, kas riigikaitse osalemine on võimalik muul viisil, mis oleks paremini kooskõlas ka isiku vabadusega valida töökohta.

Kuna eelnõu koostamise alused ei ole selged, siis palume eelnõule lisada analüüs PS § 29 ja § 124 koostoisest riigi ja kodaniku vaatest, selgitades miks kaitseväeteenistusse asumine peaks prevaleerima.

16. Eelnõusse ei ole lisatud sätet, millega muudetakse kaitseväekohustuslaste registri põhimäärust viisil, mis võimaldab kodanikul jälgida tema suhtes rakendatud KRA poolset piirangut, määramise aega, alust ja kestust. Jälgimisvõimaluse loomisega tagatakse paremini isikupoolne teadlikkus ja võimalus oma õiguste kaitseks. Kaitseväe vajadus ei saa tekkida isiku kriisiülesandega ameti- või töökohale asumisel, vaid see on seotud siiski Kaitseväe igapäevase tegevusega ning seetõttu on isikul õigus teada Kaitseväe poolsetest piirangutest tegevusala, elukutse ja töökoha valikul. Palume eelnõu täiendada.
17. Seletuskirjast (eelnõu § 3 selgitustest) nähtub, et töötamise registris peetakse arvestust lisaks kriisiülesandega ameti- või töökohal töötavatele isikutele ka isikute üle, kes on määratud sellisel kohal töötama. Selguse huvides palume seletuskirjas täpsustada, millistes andmekogude põhimäärustes on reguleeritud nende andmete töötlemine, sealhulgas töödeldavate andmete koosseis, säilitamine ning andmete liikumine registrite vahel.

Samuti nähtub seletuskirjast, et andmeid töödeldakse ka nende isikute kohta, kelle suhtes ei ole veel tekkinud KORKS § 108 lg 1 kohane töökohustus. Palume selgitada, millisel õiguslikul alusel toimub nende isikute andmete töötlemine ning miks on selline andmetöötlus vajalik ja proportsionaalne juba enne töökohustuse tekkimist. Arvestades, et tegemist on eraldiseisva andmesubjektide kategooriaga, tuleb seletuskirjas täiendavalt avada ka selle andmetöötluse eesmärgi ja seost KORKS-ist tuleneva regulatsiooniga. Palume seletuskirja täiendada.

18. Kohtute vaatest tekib küsimus, kas ja kuidas saaks sõjaaja ametikohtadele määratud isikuid kaardistada. Eelnõu ja seletuskirja lugedes jääb arusaam, et ei ole andmeid, palju selliseid inimesi on. Pakume välja, et KRA-ga toimuks sõjaaja ametikohal olevate inimeste osas andmevahetus, st et KRA edastaks kohtutele kriisirolli ja riigikaitseliku töökohustusega ametikohal olevate kohtunike/teenistujate nimekirja. See tagaks selguse juba rahuajal, mis arvu isikute osas on KRA-l suurem huvi, ja võimaldaks kohtute grupil paremini planeerida ja leida nendele isikutele asendusi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Markus Ühtigi 5191 4873
Markus.Yhtigi@justdigi.ee

Einar Hillep
Mari-Liis Jaanipere
Kristel Niidas
Guido Pääsuke
Silver Raukas